

10 ความเป็นชายและควีร์ข้ามถิ่น

ดำเนินรายการและร่วมอภิปรายโดย ปุรินทร์ นาคสิงห์

10-1 ควีร์แบบโลกาเทศาภิวัตน์ กรณีศึกษาไทยและญี่ปุ่น

นรุตม์ ศุภวรรธนะกุล University of Auckland nsup193@aucklanduni.ac.nz /
narut.sp99@gmail.com

เมื่อกล่าวถึงหัวข้อควีร์ศึกษา (queer studies) คงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่เราจะอ้างถึงทฤษฎี นักคิด หรือมุมมองที่มา จากตะวันตก ในประเทศไทยที่ยังมีความตระหนักไม่มากนักเกี่ยวกับเรื่องของ เพศสภาพ เพศวิถี และสิทธิมนุษยชน ของผู้มีความหลากหลายทางเพศ นักวิชาการ นักเคลื่อนไหวทางสิทธิมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาข้อมูลจาก ประเทศตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา จากแนวคิดแบบหลังอาณานิคม (post-colonialism) ปรัชญาการณ ์ดังกล่าวสามารถถูกตีความว่าเป็น การครอบงำทางวัฒนธรรมหรือการล่าอาณานิคมในยุคสมัยใหม่ ซึ่งตะวันตกทำ หน้าที่เป็นผู้นำทางด้านควีร์อย่างผูกขาด ในขณะที่ประเทศอื่นๆ อยู่ในฐานะผู้ตามที่ต้องพัฒนาตัวเองเพื่อให้ก้าว ทันประเทศตะวันตกที่มีความเจริญในสาขาวิชาดังกล่าวแล้ว มุมมองนี้ยังชี้ให้เห็นว่าความหลากหลายเกี่ยวกับ มุมมองทางด้านเพศสภาพและเพศวิถีในประเทศตะวันออกนั้นถูกตีกรอบโดยมุมมองของอาณานิคมตะวันตก ทำ ให้เกิดการมองข้ามความเฉพาะตัวและความหลากหลายของทัศนคติที่มีต่อเรื่องเพศของคนตะวันออกไป ผู้เขียน เสนอว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศทางด้านควีร์นั้นเป็นแบบ โลกาเทศาภิวัตน์ (glocalisation) ซึ่งเป็น ปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างอิทธิพลจากต่างชาติดกับอิทธิพลดั้งเดิมที่มีภายในประเทศนั้นๆ ดังนั้นผลผลิตที่เกิดจาก โลกาเทศาภิวัตน์จึงเป็นแบบลูกผสม (hybrid) ผู้เขียนมีความเห็นว่า ถึงแม้มุมมองแบบหลังอาณานิคมจะชี้ให้เห็น อิทธิพลของชาติตะวันตกในสายควีร์ได้ แต่ก็ไม่สามารถสะท้อนให้เห็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่ ซับซ้อน และมองข้ามผลผลิตที่เกิดจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมไป ผู้เขียนจึงยกตัวอย่างกรณีศึกษาของไทยและญี่ปุ่น เพื่อนำเสนอให้เห็นว่าปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่ทำให้ความรู้และการเคลื่อนไหวทางด้านสิทธิของชนกลุ่มน้อยทาง เพศของทั้งสองประเทศพัฒนาไปนั้น เป็นไปในลักษณะของโลกาเทศาภิวัตน์ แม้จะมีบางด้านที่มีความคล้ายคลึงกัน อันเนื่องมาจากการได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตกที่เหมือนกัน แต่ผลผลิตจากโลกาเทศาภิวัตน์ทำให้วัฒนธรรมของ ผู้มีความหลากหลายทางเพศของทั้งสองประเทศนั้นมีความเฉพาะตัว เพราะทั้งสองประเทศยังคงมีวาทกรรม เกี่ยวกับเรื่องเพศสภาพและเพศวิถีที่ต่างกัน เช่น แนวคิดเรื่องเพศที่สามของไทยทำให้สังคมไทยให้พื้นที่กะเทย มาก แต่แนวคิดเรื่องอะมะเอะ (甘え amae) ส่งผลให้คนญี่ปุ่นกลัวที่จะแตกต่างจากคนส่วนใหญ่ ทำให้คนข้าม เพศในสังคมต้องหลบซ่อนตัว เป็นต้น"

คำสำคัญ

ควีร์ ความหลากหลายทางเพศ โลกาภิวัตน์ โลกาเทศาภิวัตน์ ไทย ญี่ปุ่น

10-2 ‘ไต้หวันเดอะซีรีส์’: ผู้บ่าวไต้หวัน และทางเลือกความเป็นชายในไต้หวัน

สุเมธ รัชชจันท์ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ llsd_dam@hotmail.com

งานศึกษาเรื่อง ‘ไต้หวันเดอะซีรีส์’: ผู้บ่าวไต้หวัน และทางเลือกความเป็นชายในไต้หวัน เป็นการศึกษาความเป็นชายในภาคไต้หวันที่เรียกว่า “ผู้บ่าวไต้หวัน” ซึ่งปรากฏและถูกนำเสนอผ่านสื่อในปัจจุบัน โดยศึกษาผ่านภาพยนตร์เรื่อง “ไต้หวันเดอะซีรีส์” ด้วยการวิเคราะห์ตัวละครนำเพศชาย การวิเคราะห์เนื้อหา (textual analysis) และการวิเคราะห์วาทกรรม (discourse analysis) ด้วยปฏิบัติการของวาทกรรม (discursive practice) ที่ถูกนำเสนอในภาพยนตร์ ผ่านแนวคิดพหุความเป็นชาย (masculinities) ซึ่งพบว่า มีการนำเสนอความเป็นชายใน 2 รูปแบบ คือ ความเป็นชายที่ถือครองอำนาจนำ (hegemonic masculinity) และความเป็นชายทางเลือกที่ไม่ได้เป็นไปตามความเป็นชายที่ถือครองอำนาจนำ “ผู้บ่าวไต้หวัน” มีการนำเสนอความเป็นชายในรูปแบบอื่น ๆ ที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังหรือเบี่ยงเบนออกจากบรรทัดฐานของสังคม (social deviation) เช่น การประสบความสำเร็จทางการศึกษา การประสบความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจ และอาชีพการงานที่มั่นคง “ผู้บ่าวไต้หวัน” เป็นปรากฏการณ์ที่พบได้ทั่วไปในภูมิภาคไต้หวัน แสดงให้เห็นถึงการต่อรองของผู้ชายในสังคมไต้หวันที่จะไม่เดินตามความเป็นชายที่ถือครองอำนาจนำที่ต้องประสบความสำเร็จทั้งทางการศึกษา อาชีพการงาน และฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคง แต่ “ผู้บ่าวไต้หวัน” ได้สร้างความเป็นชายในลักษณะของความเป็น “ผู้บ่าวไต้หวัน” ที่มีตำแหน่งทางสังคม (social position) และตัวตนของตนเองขึ้นมา ผู้บ่าวไต้หวัน เป็นปรากฏการณ์ที่แสดงถึงผู้กระทำการที่มีชีวิตชีวา (active agency) ที่ไม่ได้สยบยอมต่อการกระทำของโครงสร้าง (structure) แต่ได้ต่อรองสร้างตำแหน่งแห่งที่และตัวตนของตนเองขึ้นมาในสังคมด้วย

คำสำคัญ

พหุความเป็นชาย, ผู้บ่าวไต้หวัน, ไต้หวัน

10-3 ความเป็นชาย(บนร่าง)ที่ร้ายรำ: ลักษณะความเป็นชายที่(ถูกทำให้)ปรากฏผ่านการร้ายรำระบำ ชวา

ศุภกิตต์ โต้ประเสริฐ Department of Anthropology, Universitas Gadjah Mada, Indonesia

hawaiianz.cruize@gmail.com

บทความชิ้นนี้มุ่งพิจารณาลักษณะความเป็นชายจากประสบการณ์ของผู้เขียนที่ใช้เรือนร่างเข้าฝึกฝนการร้ายรำนาฏศิลป์ราชสำนักชวาออคยาการ์ตา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นไปที่การร้ายรำสำหรับผู้รำผู้ชาย โดยที่ผู้เขียนได้อาศัยวิธีการศึกษาวิจัยทางชาติพันธุ์นิพนธ์ที่ถูกเรียกว่า ‘Performance ethnography’ ที่เป็นวิธีการศึกษาวิจัยบนฐานของเรือนร่างของผู้ศึกษา และวิธีการเขียนงานศึกษาวิจัยขึ้นจากความรู้ที่ผ่านประสบการณ์บนเรือนร่างของผู้ศึกษา และด้วยวิธีการศึกษาดังกล่าว บทความนี้แสดงให้เห็นว่า ศิลปะการร้ายรำราชสำนักชวาออคยาการ์ตาวางอยู่บนช่วงที่ลื่นไหลไปมาระหว่างลักษณะความเป็นชายแบบ “นุ่มนวลอ่อนโยน” (alus) และลักษณะความเป็นชายแบบ “ก้าวร้าวดุตัน” (gagah) ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีคิดชั่วคราวข้ามทางเพศภาวะที่ไม่ได้ตายตัวและมีเพียงชุดเดียวหรือกล่าวอีกอย่างคือไม่ได้มีแค่ความคิดชั่วคราวข้ามทางเพศภาวะระหว่างลักษณะของความเป็นชายแบบเดียว กับความเป็นหญิงแบบเดียว นอกจากนั้นแล้วผู้รำชาย ซึ่งรวมถึงตัวผู้เขียนเอง รับรู้ลักษณะความเป็นชายในการร้ายรำดังกล่าว และเลือกที่จะรำแต่ละลักษณะการร้ายรำดังกล่าวขึ้น ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหรือเหตุผลต่างๆ ไม่ว่าจะมาจากความรู้สึกภายใน, ลักษณะท่าทางที่ปรากฏ และเงื่อนไขหรือข้อจำกัดทางสรีระ

คำสำคัญ

ความเป็นชาย, ศิลปะการร้ายรำกับความเป็นชาย, ศิลปะการร้ายรำราชสำนักชวา